

Betül KARAGEDİK

**ULUSLARARASI YATIRIM
HUKUKUNDA YATIRIMCININ
İNSAN HAKLARI YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1
I. YATIRIMCININ İNSAN HAKLARI YÜKÜMLÜLÜĞÜ BAKIMINDAN MEVCUT DURUM	7
A. Yatırımcının Uluslararası Hukuk Bakımından İnsan Hakları Yükümlülüğü	7
1. Uluslararası İnsan Hakları Andlaşmaları.....	9
2. Uluslararası Teamül Hukuku	19
3. Hukukun Genel İlkeleri	26
4. Yumuşak Hukuk Belgeleri.....	27
5. BM İş Dünyası ve İnsan Haklarına İlişkin Bağlayıcı Andlaşma Hazırlığı.....	36
B. Yatırımcının Yatırım Hukuku Bakımından İnsan Hakları Yükümlülüğü.....	39
1. Yargı Yetkisi ve Kabul Edilebilirlik Bakımından Değerlendirme	45
a. Ev Sahibi Devletin Hukukuna Uygunluk Gerekliliği.....	46
i. Ev Sahibi Devletin Hukukuna Uygunluk Gerekliliğinin Tanımı, Farklı Formları ve Hukuki Sonuçları	46
ii. Yargı Yetkisi ve Kabul Edilebilirlik Arasındaki Ayrım.....	49

iii. Yatırım Anlaşmasında Ev Sahibi Devletin Hukukuna Uygunluk Gerekliğinin Açıkça Düzenlenmemiş Olması Durumu.....	51
iv. Hukuka Aykırılığın İşlendiği Zaman Dilimi.....	54
b. Yatırımcının Ev Sahibi Devletle İnsan Haklarını Koruyan Ulusal Hukuk Normlarını İhlal Etmesi Bakımından Değerlendirme	55
2. Esas Aşaması Bakımından Değerlendirme	58
a. Uluslararası Hukukun Bölünmesi Tartışması Çerçevesinde: Uluslararası Yatırım Hukuku ve Uluslararası İnsan Hakları Hukuku.....	59
i. Uluslararası Hukukun Bölünmesi.....	59
ii. Uluslararası Yatırım Hukuku ve Uluslararası İnsan Hakları Hukuku Bakımından Değerlendirme	65
b. Uluslararası Yatırım Anlaşmalarında Yer Alan Uygulanacak Hukuk Hükümleri	70
c. Sistemik Entegrasyon Prensibi (<i>The Principle of Systemic Integration</i>)	71
d. Ölçülülük İncelemesi.....	73
3. Tazminat Aşaması Bakımından Değerlendirme (Tazminatın Mahsup Edilmesi)	77
a. Müterafik Kusur	78
b. <i>Occidental v. Ekvador</i> Kararı.....	82
c. <i>Yukos</i> Kararı	83
d. Philippe Sands'ın Muhalefet Şerhi	86
4. Karşı Dava Kurumu Bakımından Değerlendirme.....	90
a. Tarafların Karşı Dava Açılabilmesine İlişkin Rızalarının Olması Gerekliği	92
b. ICSID Konvansiyonu'nun 46. Maddesinde Aranan Diğer Şartlar.....	102
c. <i>Urbaser v. Arjantin</i> Kararı	108
i. Yargı Yetkisi ve Kabul Edilebilirlik Bakımından İnceleme.....	110

---

ii. Esas Bakımından İnceleme	111
II. ULUSLARARASI YATIRIM HUKUKUNDAKİ GÜNCEL GELİŞMELER.....	124
A. Uluslararası Yatırım Hukuku Anlaşma Yapım Pratiğinde Yaşanan Güncel Gelişmeler	124
B. Yatırım Anlaşmalarına Yatırımcıların İnsan Hakları Yükümlülüğüne İlişkin Hükümlerin Eklenmesi.....	129
1. Yatırımcının İnsan Hakları Yükümlülüğüne İlişkin Hükümlerin Yatırım Anlaşmalarındaki Konumu.....	135
2. Yatırımcının İnsan Hakları Yükümlülüğüne İlişkin Hükümlerde Kullanılması Gereken Dil.....	138
3. Yatırımcının İnsan Hakları Yükümlülüğüne İlişkin Hükümlerin Yatırım Anlaşmalarına Dahil Edilmesi Sürecinde İzlenebilecek Yol.....	140
4. Yatırım Anlaşmalarında Atıf Yapılabilecek Uluslararası Hukuk Belgeleri	141
5. Yatırımcıya İnsan Hakları Yükümlülüğü Getiren Yatırım Anlaşmalarının İncelenmesi	143
a. Yatırımcının Dolaylı İnsan Hakları Yükümlülüğü.....	143
b. Yatırımcının Doğrudan İnsan Hakları Yükümlülüğü... 144	
i. Arjantin-Katar İkili Yatırım Anlaşması	144
ii. Afrika Kıtası Kökenli Yatırım Anlaşmaları.....	145
aa. Pan-Afrikan Yatırım Kodu	146
bb. Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC) Model İkili Yatırım Anlaşması Şablonu	152
cc. Fas-Nijerya İkili Yatırım Anlaşması.....	156
iii. Hindistan Model İkili Yatırım Anlaşması.....	162
iv. Brezilya Yatırımında İş Birliği ve Yatırımın Kolaylaştırılması Anlaşmaları (<i>Cooperation and Facilitation Investment Agreement</i>)	164
c. Bölüm Sonu Değerlendirme	168
SONUÇ	171
KAYNAKÇA	179